

УДК 339.137.2:330.5

М. В. Вихор,к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0001-9799-4678**Н. В. Коваль,**к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0003-1244-9297**О. І. Шемігон,**к. с-г. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-4920-6427

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.9.3

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

M. Vykhor,

Ph.D. in Economics, Associate Professor of the Department of management, Bila Tserkva National Agrarian University

N. Koval,

Ph.D. in Economics, Associate Professor of the Department of management, Bila Tserkva National Agrarian University

O. Shemigon,

Ph.D. in Agricultural Sciences, Associate Professor of the Department of management, Bila Tserkva National Agrarian University

PROGRAM-TARGET APPROACH IN THE NATIONAL ECONOMY COMPETITIVENESS PROVIDING PROCESS

Досліджено деякі аспекти застосування програмно-цільового підходу у процесі забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Визначено, що державні цільові програми є ефективним інструментом реалізації державних стратегій, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Зазначено, що програмно-цільовий підхід є одним із методів планування, який передбачає чітке визначення цілей, шляхів і термінів їх досягнення, обсягів необхідних ресурсів. Розкрито очевидні переваги програмно-цільового підходу, до яких відносяться наявність чітко визначеної мети, переліку робіт та термінів їх виконання, визначеність щодо обсягів матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, ієрархічність цілей програми, висока ефективність контролю. Вказано на окремі проблеми практичного застосування програмно-цільового підходу у системі державного управління та причини їх виникнення. Зазначено, що основними із них є відсутність системності, фрагментарність, завищена оцінка реальних можливостей національної економіки, формальність при реалізації державних цільових програм та їх постійне недофінансування.

The importance and necessity of the growing national economy competitiveness has been emphasized in the current state of circumstances. The main component of the issue solving mechanism is a development of relevant government policies and targeted programs and its implementation.

There were specified the key features of the program-target approach in the national economy competitiveness providing process. The program-target approach is one of the planning methods provided for a clear definition of goals, ways and terms of its achievement, the volume of necessary resources. Targeted programs are detailing and specifying the ways and implementation key methods, specified in government policies, aimed at growing of the national economy competitiveness. There were determined obvious advantages of the program-target approach embracing a clearly defined goal in the form of a specific final quantitatively result, an accurate list of works and terms of their execution, a definition of material, finance, labour and other resources volumes, hierarchy of the program goals, high control effectiveness.

Qualitative characteristics of some active state strategies in Ukraine aimed at growing of the national economy competitiveness and collaboration with relevant state targeted programs has been analysed. State targeted programs did not become an effective realization instrument of this strategies. The root causes of all problems in the process of the program-target approach to practical implementation of strategies of the growing competitiveness has been studied. The main problems are the lack of consistency, fragmentation, overestimated of the national economy real possibilities, formality at implementation of state target programs and permanent underfunding. In the process of drafting process, the relevant state institutions have to take into consideration the place of Ukraine in the global competitiveness according to certain parameters and develop methods to enhance weaker positions based on the strongest.

Ключові слова: державні цільові програми, стратегії, конкурентоспроможність, національна економіка.

Key words: state target programs, strategies, competitiveness, national economy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Питання радикального підвищення конкурентоспроможності національної економіки залишаються одними із ключових і постійно обговорюваних протягом всього періоду незалежності України, що знаходить своє відображення як у економічній літературі, так і у офіційних документах загальнодержавного рівня. Зокрема в Указі Президента України "Про Стратегію Сталого розвитку "Україна-2020" визначено, що одним із стратегічних індикаторів реалізації Стратегії є входження України до числа 40 країн-лідерів за індексом глобальної конкурентоспроможності [1]. У вітчизняній практиці державного управління вирішення цієї і ряду інших, ключових для країни завдань, здійснюється через розробку відповідних стратегій та цільових програм їх реалізації. Але, як показує досвід, у цьому процесі з'являється ряд методичних та організаційно-практичних проблем, що суттєво ускладнює досягнення запланованих результатів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності національної економіки та її окремих сфер приділяли увагу у своїх публікаціях такі вчені: Б. Гаврилишин, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Гриценко, В. Горбулін, В. Липов, О. Тимошенко, О. Яременко та інші. Застосування програмно-цільового підходу у системі державного та регіонального управління досліджувались у працях В. Герасимчука, О. Головні, Р. Жебчука, Н. Мушинської, Н. Статівки, І. Стеблянка, Ю. Шкворця та ряду інших фахівців. Однак, не зважаючи на значну кількість досліджень і публікацій, деякі аспекти застосування програмно-цільового підходу у процесі забезпечення конкурентоспроможності національної економіки потребують подальших досліджень.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження теоретико-методичних та практичних аспектів застосуван-

ня програмно-цільового підходу у процесі вирішення завдань із забезпечення конкурентоспроможності національної економіки

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Програмно-цільовий підхід до вирішення стратегічно важливих для організацій, регіонів чи держав завдань є достатньо поширеним у практиці управління. Вперше його почали використовувати у США в 60-х роках минулого століття, потім у Західній Європі і Японії. Хоча деякі автори вказують на те, що історичний досвід застосування програмно-цільового підходу мав місце ще у 20-ті роки минулого століття при розробці плану ГОЕЛРО у тодішній Росії та у період Великої кризи у США [2].

Як зазначає І. Стеблянка, програмно-цільовий підхід є одним із методів планування, в основі якого лежить орієнтація діяльності на досягнення поставлених цілей. При цьому процес планування починається із визначення та постановки цілей і лише потім здійснюється вибір шляхів їх досягнення. Програмно-цільове планування побудоване за логічною схемою "цілі — шляхи — способи — засоби" [3, с. 38]. З ним погоджується В. Герасимчук, вказуючи на те, що особливість застосування програмно-цільового управління полягає, насамперед, у концентрації необхідного обсягу і видів ресурсів, з одного боку, при вирішенні важливих проблем, що накопичувалися роками чи десятиліттями, а з другого — для постановки і вирішення завдань, що носять пріоритетний, проривний характер [2]. До цього слід додати ще одну важливу особливість цільових програм — фіксованість терміну їх реалізації.

Узагальнюючи сказане, основними перевагами програмно-цільового управління можна віднести такі:

— наявність чітко визначеної цілі у вигляді конкретного кінцевого кількісно визначеного результату;

— наявність чіткого переліку робіт та термінів їх виконання, необхідних для досягнення поставленої цілі;

Таблиця 1. Індекс глобальної конкурентоспроможності України за складовими

Індекс глобальної конкурентоспроможності (позиції України за складовими)	2014-2015 рр. (144 країни)	2015-2016 рр. (140 країн)	2016-2017 р р. (138 країн)	2017-2018 рр. (137 країн)
	76	79	85	81
Основні вимоги	87	101	102	96
Інституції	130	130	129	118
Державні установи:	131	130	132	117
право власності	135	131	130	128
етика і корупція	120	107	109	106
зловживання впливом	131	125	127	129
безпека	124	132	123	106
Приватні установи:	120	110	123	109
корпоративна етика	98	76	106	102
підзвітність	127	130	130	111
Інфраструктура	68	69	75	78
Транспортна інфраструктура	88	91	91	87
якість усієї інфраструктури	75	82	88	88
якість доріг	139	132	134	130
якість залізничної інфраструктури	25	28	34	37
якість портової інфраструктури	107	108	96	93
якість інфраструктури повітряного транспорту	99	97	103	92
Електрика і телефонна інфраструктура	51	54	62	68
якість постачання електроенергії	69	75	86	85
якість абонентів мобільного зв'язку/ 100 чол.	33	32	26	37
якість абонентів фіксованого зв'язку/ 100 чол.	45	44	47	51
Макроекономічне середовище	105	134	128	121
Баланс держбюджету, % від ВВП	99	104	25	53
Валові національні заощадження, % від ВВП	134	124	99	88
Інфляція, зміна за рік у %	75	134	136	129
Державний борг, % від ВВП	66	110	113	112
Охорона здоров'я та початкова освіта	43	45	54	53
Охорона здоров'я	82	82	83	84
рівень захворюваності на туберкульоз/ на 100000 жителів	90	88	91	92
поширеність ВІЛ, % дорослого населення	106	104	111	104
дитяча смертність/ 1000 новонароджених	54	53	51	50
очікувана тривалість життя	88	87	92	92
Початкова освіта	32	34	50	43
якість початкової освіти	40	45	51	42
зарахування до початкової освіти	31	33	57	62

Джерело: [6; 7].

— визначеність щодо обсягів матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, необхідних для виконання програми;

— ієрархічність цілей програми, що дає можливість здійснювати їх декомпозицію і ув'язувати локальні одиничні цілі програми із загальним результатом;

— висока ефективність контролю, оскільки улюбий момент часу можна точно визначити відповідність фактично виконаного обсягу робіт, термінів їх виконання, витрат ресурсів запланованим параметрам та оперативно вносити необхідні корективи.

Саме завдяки згаданим перевагам програмно-цільове управління набуло поширення як на рівні окремих підприємств, так і на державному та регіональному рівнях. Це, зокрема, знайшло підтвердження у Законі України "Про державні цільові програми" де зазначено, що "державна цільова програма — це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих

галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням" [4].

У Законі визначено, що державні цільові програми поділяються на:

— загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля (далі — загальнодержавні програми) — це програми, які охоплюють всю територію держави або значну кількість її регіонів, мають довгостроковий період виконання і здійснюються центральними та місцевими органами виконавчої влади;

— інші програми, метою яких є розв'язання окремих проблем розвитку економіки і суспільства, а також проблем розвитку окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць, що потребують державної підтримки [4].

Таблиця 2. Основні стратегічні документи щодо підвищення конкурентоспроможності держави, галузей та регіонів

	Назва документу	Характеристика	Особливості, недоліки, упущення
1	Стратегія економічного та соціального розвитку України на 2004-2015 рр. «Шляхом європейської інтеграції» (2004 р.)	Стратегічними пріоритетами визначено: а) створення передумов для набуття Україною членства у ЄС; б) забезпечення сталого економічного росту; в) утвердження інноваційної моделі розвитку; г) соціальна переорієнтація економічної політики; д) обґрунтовано кадрову, фінансову, інституційно-організаційну складові НТП	Має описовий характер, відсутній чіткий стратегічний план дій для країни на перспективу. Прогнозні оцінки основних макроекономічних показників не були отримані.
2	Національна стратегія розвитку «Україна 2015», розроблена ІЕП НАН України (2008 р.)	Проголошено перехід до випереджального розвитку. Названо стратегічні шляхи розвитку: підтримка науково-технологічного потенціалу України за напрямками, які здатні забезпечити конкурентні переваги та національну безпеку, досягнення обсягів виробництва 90-рр. на інноваційній основі	Не зважаючи на масштабність підходів до інноваційного розвитку, загальне спрямування механізмів, інструментів реалізації стратегії головна мета - соціалізація економіки на інноваційній основі – не стала ключовою у програмі дій
3	Стратегія національної модернізації «Україна 2020», розроблена Мінекономіки України (2009-2010 рр.)	Визначені ключові напрямки втілення економічної політики держави, що повинні бути реалізовані у два етапи: 1) середньостроковий – до 2012 року, спрямований на розширене використання наукового та інноваційного ресурсів промисловості; 2) довгостроковий – до 2020 року, спрямований на формування та нарощення конкурентоспроможності держави	Відсутній організаційно-економічний механізм та засоби досягнення запропонованих напрямів інноваційного розвитку. Не розглянутими залишилися окремі термінові стратегічні завдання
4	Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів, розроблена на виконання Постанови ВРУ від 17.02. 2009 р., № 965-УІ	Передбачено два етапи здійснення: 1) відтворення технологічної бази галузей, продукція яких користується стабільним попитом на ринках; 2) створення виробництв, що реалізують новітні технологічні уклади та вихід на ринок із наукомісткою продукцією світового рівня. Забезпечення формування інноваційної культури населення	Переважає фрагментарність та не комплексність вирішення питань навіть в одній галузі економіки
5	Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена постановою КМУ від 6.08.2014 р. № 385	Спрямована на визначення завдань та інструментів для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення	Спрямована на боротьбу із внутрішніми проблемами і загрозами. Цілі зміни інноваційного сектору наведені у показниках обсягу робіт, не пов'язаних із процесами розвитку інноваційної сфери
6	Концепція Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року, затверджена розпорядженням КМУ від 17. 07. 2013 р., № 603-р	Зорієнтована на відновлення стратегічної ролі вітчизняної промисловості у стимулюванні економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності економіки України, підвищення рівня інноваційної та інвестиційної діяльності	Відсутній чіткий механізм здійснення інноваційної діяльності, інформації про проривні інноваційні ідеї розвитку промисловості
7	Стратегія сталого розвитку «Україна 2020», схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 р., № 5	Спрямована на стабілізацію техногенного навантаження на природне середовище, вирішення низки екологічних питань, реалізацію програми енергоефективності, реформування захисту інтелектуальної власності	Потребує методології та доповнення компонентами забезпечення сталого, зокрема інноваційного розвитку країни

Джерело: розроблено авторами на основі [10, с. 475—477].

Очевидно, що загальнодержавні цільові програми мають стати ефективним інструментом реалізації стратегій, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Це тим більше важливо із врахуванням того факту, що Україна, протягом останніх 15 років, у рейтингу країн за індексом глобальної конкурентоспроможності не піднімалась вище 72 місця, що було у 2008 році [5, с. 135]. У 2017—2018 роках Україна за цим показником посіла 81 місце серед 137 країн світу (табл. 1).

При визначенні концептуальних засад вітчизняного підходу до підвищення конкурентоспроможності національної економіки слід враховувати як нинішнє так і майбутнє місце України у глобальному міжнародному поділі праці. Як зауважує у зв'язку із цим В.В.

Липов, в Україні можуть бути реалізовані два сценарії розвитку. Перший передбачає збереження та відновлення єдиного цілісного багатогалузевого диверсифікованого народногосподарського комплексу. Другий ґрунтується на інтенсивній міжнародній диверсифікації, при якій ресурси ідуть на розвиток обмеженої кількості орієнтованих на експорт галузей [8, с. 23]. Очевидно, що для однієї із найбільших за територією і населенням країн Європи другий сценарій є набагато менш прийнятним і перспективним.

У практичній площині організаційною основою робіт, зв'язаних із підвищенням конкурентоспроможності національної економіки є документи, які визначають стратегічні пріоритети розвитку держави (табл. 2). Серед тих, які

продовжують термін своєї дії до 2020 року можна назвати "Стратегію національної модернізації "Україна 2020", "Стратегію інноваційного розвитку України на 2010—2020 роки", "Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року", "Стратегію сталого розвитку "Україна 2020". Зокрема у Стратегії національної модернізації країни "Україна 2020", яка прийнята у 2011 році, основними напрямками підвищення конкурентоспроможності України названі такі, формування громадянського суспільства та реформування системи державного управління, підвищення якості освіти і охорони здоров'я, енергетична безпека, наука та інноваційний розвиток, сільське господарство та продовольча безпека [9].

Інші стратегічні документи, які прийняті пізніше, доповнюють і розширюють окремі пріоритетні напрями розвитку держави та підвищення її конкурентоспроможності. Для прикладу, схвалена Указом Президента України Стратегія сталого розвитку "Україна 2020" спрямована на стабілізацію техногенного навантаження на природне середовище, вирішення низки екологічних питань, реалізацію програми енергоефективності, реформування захисту інтелектуальної власності [1].

Проте, як зазначають фахівці, при розробці згаданих стратегічних документів допущені певні недоліки, як-от загальний описовий характер, відсутність конкретних механізмів реалізації, фрагментарність та не комплексність, що значно ускладнює їх реалізацію. До цього слід додати певну переважаність такого роду документів завданнями, які не є ключовими чи які досягти проблематично. Так, згадувана Стратегія сталого розвитку "Україна 2020" передбачала здійснення 62 реформ, що само по собі розпилює увагу, зусилля і ресурси відповідних державних інституцій та ускладнює її реалізацію. Для порівняння, Китай, свого часу, проголосив і реалізовував стратегію чотирьох реформ, які розтяглися у часі більше ніж на 30 років. Крім того, у вітчизняній Стратегії сталого розвитку надзвичайно завищеними виявилися прогнозовані параметри стратегічних індикаторів реалізації стратегії (табл. 3).

Якщо порівняти параметри стратегічних індикаторів, які передбачалось досягти до 2020 року і їх фактичне значення на період розробки Стратегії у 2015 році, то стає зрозуміло, що у тих соціально-економічних реаліях, у яких перебувала і зараз перебуває Україна, ні один із перерахованих індикаторів за п'ять років не міг бути досягнутим. Це підтверджують, зокрема, їх фактичні значення, досягнуті у 2018 році.

Таблиця 3. Передбачувані та фактичні параметри стратегічних індикаторів реалізації Стратегії сталого розвитку "Україна 2020"

№ п/п	Стратегічний індикатор	Прогноз на 2020 р.	Фактичні параметри	
			2015	2018
1	Рейтинг Світового банку «Doing Business», місце	Ввійти до 30 країн	96	71
2	Кредитний рейтинг України	Не нижче «BBB»	«ССС+»	«В»
3	Індекс глобальної конкурентоспроможності, WEF, місце	Ввійти до 40 країн	79	81
4	ВВП на душу населення, дол. США	16000	2115	3100
5	Чисті надходження прямих інвестицій за 2015-2020 роки, млрд дол. США	40	5,3	2,5
6	Індекс сприйняття корупції, місце	Ввійти до 50 кращих країн	130	120

Джерело: розроблено авторами на основі [1; 11].

Очевидно, що при розробці такого роду документів державним інституціям слід враховувати місце України у глобальній конкурентоспроможності за окремими складовими і, спираючись на сильніші позиції, розробляти заходи для посилення слабших. Більше того, слабкість державних інституцій є чи не головною проблемою при реалізації розроблених стратегічних програм. По суті, жодна із перерахованих у таблиці 2 стратегій не була до кінця реалізована, що є однією із причин стабільно низького рейтингу України у глобальній конкурентоспроможності.

Головними інструментами, які повинні забезпечити реалізацію стратегій розвитку держави є, як уже відмічалось, державні цільові програми. Так, у 2018 році в Україні діяло 14 Державних цільових програм [12]. Найбільш масштабними із них за обсягами фінансування є Державна цільова економічна програма розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013—2018 роки — 39,2 млрд грн, Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року — 6,0 млрд грн та Загальнодержавна цільова програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року — 5,8 млрд грн Для порівняння зазначимо, що у 2015 році Державних цільових програм було 38, у 2016 році — 29, у 2017 році — 24.

Аналіз виконання Державних цільових програм за фінансуванням протягом останніх трьох років показує що ні в одному році фінансування не було надано у повному обсязі. Зок-

Таблиця 4. Стан фінансування державних цільових програм по роках

		2015	2016	2017
Кількість державних цільових програм	план	38	29	24
	факт	29	23	18
Фінансування всього, млрд грн	план	197,4	79,9	86,5
	факт	51,9	25,1	15,1
у т. ч.: за рахунок державного бюджету	план	44,3	44,6	47,1
	факт	29,8	18,5	9,5
за рахунок місцевих бюджетів	план	8,2	3,4	6,6
	факт	1,6	1,3	3,1
За рахунок інших джерел	план	144,9	31,9	32,8
	факт	20,5	5,3	2,5

Джерело: розроблено на основі [13].

рема у 2015 році ці програми були профінансовані на 26,3 % від запланованого, у 2016 році — на 31,5 %, у 2017 році — на 17,5 % (табл. 4). Звичайно, їх виконання, за таких умов, стало надзвичайно проблематичним.

Про це свідчать, зокрема, результати моніторингу виконання державних цільових програм за 2017 рік, здійсненого Міністерством економічного розвитку і торгівлі України. У ньому вказано на наступні системні недоліки:

1. Державні цільові програми так і не стали дієвим та ефективним інструментом розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць. Вони виконують роль "формального" документу з декларацією про наміри щось зробити".

2. У рамках планування та використання коштів державного бюджету не дотримуються в повному обсязі принципи пріоритетності вирішення проблеми. Питання досягнення програмних цілей не є основним при розподіленні бюджетних коштів.

3. Прогнозні обсяги фінансових ресурсів програми, у тому числі коштів державного бюджету, не узгоджуються з реальними можливостями їх фінансування.

4. Всупереч вимогам пункту 29 Порядку програми не містять методики оцінки ефективності її виконання, що повинна бути розроблена державним замовником з урахуванням специфіки програми та кінцевих результатів.

5. З боку державних замовників має місце формальний підхід до виконання вимог чинного законодавства у сфері розроблення та виконання державних цільових програм.

6. Незадовільне звітування державних замовників: недотримання строків подання, інформація надається не в повному обсязі та не за всіма виконавцями.

7. Відсутня можливість для здійснення контролю з боку громадськості [13].

Але якщо проаналізувати моніторингові звіти за минулі роки (2015—2016), то перелік системних недоліків, на які вказує у них Міністерство економічного розвитку і торгівлі, практично співпадає із переліком 2017 року. Це свідчить про те, що державні цільові програми, на жаль, ще не стали дієвим інструментом реалізації державних стратегій, спрямованих на підвищення глобальної конкурентоспроможності України. Вони дійсно, часто, виконують роль "формального документа", який мало до чого зобов'язує відповідні державні інституції і посадових осіб. Очевидно, необхідно значно підвищувати відповідальність як розробників програм за якість їх розробки у частині відповідності реальним можливостям фінансування, так і виконавців за неухильне дотримання визначених обсягів і термінів виконання програм.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Підвищення конкурентоспроможності національної економіки залишається однією із головних проблем, що постають перед українською державою. Ефективним механізмом вирішення цієї проблеми є розробка відповідної державної стратегії, чи множини взаємозв'язаних стратегій та цільових програм, спрямованих на їх реалізацію. Водночас стратегії, які розроблялись протягом останніх років, за оцінкою фахівців, відрізнялись певною декларативністю, фрагментарністю, відірваністю від реальної соціально-економічної ситуації та можливостей національної економіки, що робило проблемним досягнення визначених у них цілей. Відповідно, державні цільові програми, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності національної економіки, не стали дієвими інструментами реалізації цих стратегій. Це ставить перед науковцями та органами державної влади нові завдання, спрямовані як на вдосконалення методології і методики розробки відповідних стратегій та цільових програм, так і практики з їх реалізації.

Література:

1. Указ Президента України "Про Стратегію Сталого розвитку "Україна-2020": <http://www.President.gov.ua/documents/18688.html>
2. Герасимчук В.Г. Відповідальність і компетентність — основні принципи програмного підходу в управлінні: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108777/103720>

3. Стеблянко І.О. Програмно цільове управління в системі стійкого розвитку національної економіки. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 20, с. 38—42

4. Закон України "Про держані цільові програми" від 18. 04. 2004 року зі змінами і доповненнями, № 1621-IV: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>

5. Дідух Н. Глобальні індекси конкурентоспроможності національних економік. Економічний аналіз. 2012. Т. 10(1). С. 133—136.

6. (12) Рейтинг конкурентоспроможності економік країн світу — 2017/2018: <https://uteka.ua/publication/Rejting-konkurentosposobnosti-ekonomik-stran-mira-2017-2018>

7. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2017—2018: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>

8. Липов В.В. Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації. Економіка України, 2018. — № 3, с. 21—35.

9. Стратегія національної модернізації країни "Україна 2020": <http://old.radakmu.org.ua/file/Strategy%202020.doc>

10. Юринець З.В. Інноваційні стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності економіки України: дис. ... д-ра. екон. наук: 08.00.03. Львів, 2016. 519 с.

11. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=232ba380-67ec-4689-a90e-f67da7840f9e&title=DoingBusiness>

12. Перелік державних цільових програм, які діють у 2018 році: <https://dostup.pravda.com.ua/request/32831/response/69678/attach/5/3033%2007%2015283%2009.pdf>

13 (19). Державні цільові програми. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=DerzhavniTsiloviProgrami>

References:

1. President of Ukraine (2015), Decree "About the Strategy of Sustainable Development "Ukraine-2020"", available at: <http://www.President.gov.ua/documents/18688.html> (Accessed 20 April 2019).

2. Herasymchuk, V.H. (2017), "Responsibility and competence — the basic principles of a programmatic approach in management",

available at: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108777/103720> (Accessed 20 April 2019).

3. Steblianko, I.O. (2015), "Programmatic target management in the system of sustainable development of the national economy", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 20, pp. 38—42.

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "About state target programs", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15> (Accessed 20 April 2019).

5. Didukh, N. (2012), "Global indices of competitiveness of national economies", Ekonomichnyj analiz, vol. 10 (1), pp. 133—136.

6. uteka.ua (2019), "Competitiveness rating of the economies of the world - 2017/2018", available at: <https://uteka.ua/publication/Rejting-konkurentosposobnosti-ekonomik-stran-mira-20172018> (Accessed 20 April 2019). (12) Рейтинг конкурентоспроможності економік країн світу — 2017/2018:

7. Economic Discussion Club (2019), "Ukraine's position in the world ranking according to the Global Competitiveness Index 2017—2018", available at: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyikonkurentospromozhnosti-2> (Accessed 20 April 2019).

8. Lypov, V.V. (2018), "Competitive strategy of Ukraine's development in the conditions of globalization", Ekonomika Ukrainy, vol. 3, pp. 21—35.

9. Council of Entrepreneurs under the Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), "Ukraine 2020 national modernization strategy", available at: <http://old.radakmu.org.ua/file/Strategy%202020.doc> (Accessed 20 April 2019).

10. Yurynets, Z.V. (2016), "Innovative Strategies in the System of Increasing the Competitiveness of the Ukrainian Economy", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Lviv, Ukraine.

11. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2019), available at: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=232ba380-67ec-4689-a90e-f67da7840f9e&title=DoingBusiness> (Accessed 20 April 2019).

12. pravda.com.ua (2019), "List of state target programs in force in 2018", available at: <https://dostup.pravda.com.ua/request/32831/response/69678/attach/5/3033%2007%2015283%2009.pdf> (Accessed 20 April 2019).

13. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2019), "State Target Programs", available at: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=DerzhavniTsiloviProgrami> (Accessed 20 April 2019).

Стаття надійшла до редакції 24.04.2019 р.